

СТЕРЕОТИПЪТ В СЛАВЯНСКИТЕ ЕЗИЦИ, ЛИТЕРАТУРИ И КУЛТУРИ

---

*Сборник с доклади
от Четиринадесетите международни
славистични четения
София, 26–28 април 2018 г.*

Том първи

Езикознание

Университетско издателство
„Св. Климент Охридски“

**Стереотипът в славянските езици,
литератури и култури**

*Сборник с доклади от
Четиринадесетите международни славистични четения
София, 26–28 април 2018 г.*

Том I
Езикознание

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

проф. д.ф.н. Бошко Сувайджич (Сърбия)
проф. д.ф.п. Звонко Ковач (Хърватия)
проф. д.ф.п. Джузепе дел Агата (Италия)
проф. д.ф.н. Луциан Суханек (Полша)
проф. д.ф.н. Людмила Ухлиржова (Чехия)
проф. д.ф.н. Панайот Карагъзов (България)
проф. д.ф.н. Маргарита Младенова (България)

РЕДАКТОРИ И СЪСТАВИТЕЛИ

доц. д-р Цветанка Аврамова (отг. ред.), гл. ас. д-р Диана К. Иванова,
гл. ас. д-р Росица Стефчева, доц. д-р Диляна Денчева, ас. д-р Лилия Желева,
гл. ас. д-р Емилия Македонска, гл. ас. д-р Владимир Колев,
ас. Тиха Бончева, Биляна Васич, Кристиан Янев, Надя Радованова, Боряна Цветкова

Стереотипът в славянските езици, литератури и култури

*Сборник с доклади от
Четиринадесетите международни славистични четения
София, 26–28 април 2018 г.*

Том първи
Езикознание

София • 2019
Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

РЕЦЕНЗЕНТИ НА ПЪРВИ ТОМ

- проф. д.н. Андреана Ефтимова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
проф. д-р Валентина Бонджолова, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“
проф. д-р Валентин Гешев, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
проф. д-р Ценка Иванова, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“
проф. д-р Владимир Поломац, Университет в Крагуевац
проф. д-р Ирена Цветкович Теофилович, Университет в Ниш
проф. д-р хаб. Агнешка Заторска, Университет в Лодз
проф. д-р хаб. Юлия Мазуркевич-Сулковска, Университет в Лодз
доц. к.ф.н. Олга Албул, Лвовски национален университет „Иван Франко“
доц. к.ф.н. Елена Чмир, Киевски национален университет „Тарас Шевченко“
доц. д-р Ничка Бечева, Белградски университет
доц. д-р Бояна Вельович, Университет в Крагуевац
доц. д-р Марина Джонова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
доц. д-р Радост Железарова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
доц. д-р Даниела Константинова, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“
доц. д-р Елена Крейчова, Масариков университет, Бърно
доц. д-р Владислав Миланов, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
доц. д-р Величко Панайотов, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
доц. д-р Красимира Петрова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
доц. д-р Венета Савова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
доц. д-р Димка Савова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Университет „Мария Кюри-Склодовска“, Люблин
доц. д-р Надежда Михайлова-Сталянова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
гл. ас. д-р Борислав Борисов, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“
гл. ас. д-р Павел Крейчи, Масариков университет, Бърно
гл. ас. д-р Мартин Стефанов, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
д-р Олга Сорока, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Лвовски национален университет „Иван Франко“

© 2019 Цветанка Аврамова, Диана К. Иванова, Росица Стефчева, Дилиана Денчева, Лилия Желева, Емилия Македонска, Владимир Колев, Тиха Богчева, Биляна Васич, Кристиан Янев, Надя Радованова, Боряна Цветкова, съставители
© 2019 Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

ISBN 978-954-07-4883-2 (мека подвързия)
ISBN 978-954-07-4895-5 (pdf)

СЪДЪРЖАНИЕ

ВМЕСТО ПРЕДГОВОР	11
------------------------	----

Етно- и социолингвистика, лингвокултурология и стереотипи

<i>Витка Делева</i> ЗА ПОЛИТИЧЕСКАТА КОРЕКТНОСТ, СТЕРЕОТИПИТЕ, ЕЗИКОВАТА КАРТИНА НА СВЕТА	15
<i>Илияна Генов-Пухалева</i> СТЕРЕОТИПЪТ НА СОЛИДАРНОСТТА – ПО ДАННИ ОТ ПОЛСКИЯ И БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК	23
<i>Самуел Коруняк</i> EXISTENCIA SRBSKÝCH JAZYKOVÝCH TVAROV V PRENOVOROCH SLOVÁKOV VO VOJVODINE (NA ZÁKLADE VÝSKUMU LOKALNÉHO SLOVENSKÉHO MÉDIA	31
<i>Ярмила Кредатусова</i> JAZYKOVÝ A KULTÚRNY OBRAZ SLOVÁKOV A SLOVENSKA V UKRAJINSKEJ PUBLICISTIKE (VÝSKUM V UKRAJINSKOM JAZYKOVOM KORPUSE	39
<i>Яна Лаукова</i> OBRAZY MIGRÁCIE V SLOVENSKÝCH A NEMECKÝCH DISKURZOCH	46
<i>Ева Молнарова</i> JAZYKOVÉ OBRAZY UTEČENCOV V SLOVENSKOM A NEMECKOM MEDIÁLNOМ DISKURZE	55
<i>Зденко Добрик</i> OBRAZ RÓMOV V MEDIÁLNOМ A POLITICKOM DISKURZE S DÔRAZOM NA ETNOSTEREOTYPU	64
<i>Надежда Николова</i> АКТУАЛНИ АСПЕКТИ НА ЕТНОКУЛТУРНИТЕ СТЕРЕОТИПИ	72
<i>Диана К. Иванова</i> СТЕРЕОТИПИТЕ В БЪЛГАРСКИТЕ И СЛОВАШКИТЕ ОБЯВИ ЗА РАБОТА	78
<i>Мирияна Коич</i> ПРИКАЗ СТЕРЕОТИПА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – ПОГЛЕД ИЗ ЛИНГВОКУЛТУРОЛОГИЈЕ	87
<i>Валентина Илич</i> НАЈФРЕКВЕНТНИЈА ЛЕКSIKA СРПСКИХ НАРОДНИХ ПОСЛОВИЦА У КОНТЕКСТУ ЈЕЗИЧКО-СТЕРЕОТИПНЕ СЛИКЕ СВЕТА	94
<i>Ана Савич-Груич</i> СТЕРЕОТИПИ О ЉУДСКОЈ ЛЕПОТИ У ГОВОРИМА СВРЉИШКОГ КРАЈА	105

<i>Миодраг Б. Йованович</i> ДЕКЛИНАЦИОНИ ОБЛИЦИ ИМЕНИЦА У ЛАЗАРИЧКИМ ПЈЕСМАМА ИЗ ЗБИРКЕ <i>ОБИЧАИ И ПЈЕСНИ ТУРЕЦКИХЪ СЕРБОВЪ</i> И. С. ЈАСТРЕБОВА.....	113
<i>Моника Лашкевич</i> OKRUTNY NAJEZDŹCA CZY PIĘKNY KAWALER? STEREOTYP KOZAKA I JEGO PROFILOWANIE W POLSZCZYŹNIE LUDOWEJ I POTOCZNEJ	123
<i>Таня Милосављевић</i> СТЕРЕОТИПИ <i>ГОСТИ ДОМАЋИН</i> У ЈЕЗИЧКОМ САЗНАЊУ ПРИЗРЕНСКИХ СРБА	131
<i>Њована Бойовић</i> АРНАУТИ У ПУТОПИСНОЈ ПРОЗИ ГРИГОРИЈА БОЖОВИЋА – ОД СТЕРЕОТИПА КА АФИРМАЦИЈИ.....	139
<i>Весна Николић</i> ЈЕЗИЧКИ СТЕРЕОТИПИ КОД ИМЕНИЦА КОЛИМА СЕ ОЗНАЧАВАЈУ ЗАНИМАЋА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	147
<i>Слободан Новокмет</i> НЕГАТИВНИ СТЕРЕОТИПИ О ЖИВОТИЊАМА У СРПСКОЈ ЈЕЗИЧКОЈ СЛИЦИ СВЕТА	155
<i>Олена Сирук, Иван Держански</i> ЗАЙО БАЙО VERSUS ЗАЙЧИК-ПОБИГАЙЧИК: ВІДМІННОСТІ МІЖ УКРАЇНСЬКИМ І БОЛГАРСЬКИМ СТЕРЕОТИПАМИ	163
<i>Олена Сирук, Иван Держански</i> ВУЙКО ВЕДМІДЬ І БАБА МЕЦА: УКРАЇНСЬКИЙ ТА БОЛГАРСЬКИЙ СТЕРЕОТИПИ	172
<i>Максим Стаменов</i> МЯСТО И ФУНКЦИИ НА СТЕРЕОТИПА В ПУБЛИЧНОТО РЕЧЕВО ПОВЕДЕНИЕ ПО ВРЕМЕ НА СОЦИАЛИЗМА	181
<i>Јана Кеселова</i> STEREOTYP A REFERENCIA NA NOVORIASENO V SLOVENČINE	192
<i>Марцел Олишијак</i> INTONAČNĚ STEREOTYPY V SLOVENSKÝCH MÉDIÁCH	200
<i>Рената Хлавата</i> JAZYK A ŠTÝL V SLOVENSKÝCH PRINTOVÝCH MÉDIÁCH VO VOJVODINE (SRBSKO)	205
<i>Ненад Кърцић</i> СТЕРЕОТИПИЗАЦИЈА КАО ЈЕЗИЧКО-СТИЛСКИ ПОСТУПАК	213
<i>Лада Бадурина, Николина Палашич, Иво Пранкович</i> STEREOTIPY O VICEVIMA	223
<i>Барбара Репкова</i> TRANSFORMÁCIE STEREOTYPOV V REČI SLOVENSKEJ MLÁDEŽE.....	233

Лексикална семантика, лексикография и стереотипи

<i>Надежда Костова</i> МЕТАФОРИ ЗА СПОМЕНИ	241
<i>Елена Раденкова</i> ТРАНСФОРМАЦИЯТА НА КЛИШЕТО КАТО НАЧИН ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ЗАГЛАВИЯ В РУСКАТА ПРЕСА	249
<i>Биляна Васич</i> ЗМИЈА КАО ЕТАЛОН ПОРЕБЕЊА У ТВОРБИ ПРИДЕВА СА ЗНАЧЕЊЕМ СЛИЧНОСТИ.	258
<i>Алица Тернова</i> ALI SO MEDNARODNI IZRAZI RES RAZUMLJIVI MED NARODI? (O MEDNARODNIH IZRAZIH KOT MEDJEZIKOVNIH HOMONIMIH NA PRIMERIH IZ SLOVAŠČINE IN SLOVENŠČINE).	267
<i>Красимира Фучеджиева</i> СЕМАНТИЧЕН РАЗВОЈ НА ЕКСПРЕСИВНИ ГЛАГОЛИ СЪС ЗНАЧЕНИЯ 'ЯМ' И 'ПИЯ' В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК.	276
<i>Гинка Бакърджиева</i> ТЪРГОВСКИТЕ НАИМЕНОВАНИЯ НА ХЛЯБА	287
<i>Елена Лукашанец</i> ЖАРГОННИ ОНЛАЙН-СЛОВАРИ: РУССКО-БОЛГАРСКИЕ ПАРАЛЛЕЛИ.	297
<i>Силвия Петкова</i> ЗА КОМУНИКАТИВНАТА ЦЕННОСТ НА СУБСТАНДАРТА: МЛАДЕЖКИЯТ ЖАРГОН В РУСКИТЕ МЕДИЙНИ ТЕКСТОВЕ	305
<i>Татяна Г. Трайкович</i> ФИТОНИМИ И ЗООНИМИ У РЕЧНИКУ ЖАРГОНИЗАМА ЈУЖНЕ ПРУГЕ.	314
<i>Цветелина Георгиева</i> РАЗЧУПВАНЕ НА СТЕРЕОТИПА ПРИ ЛЕКСИКОГРАФСКОТО ПРЕДСТАВЯНЕ НА НЯКОИ РОДНИНСКИ НАЗВАНИЯ В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК	325
<i>Цветанка Аврамова</i> ТЪЛКОВНИ РЕЧНИЦИ И СТЕРЕОТИПИ (БЪЛГАРСКО – ЧЕШКИ ПАРАЛЛЕЛИ)	334
<i>Жана Станчева</i> ТЕРМИНОЛОГИЈА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ. СЪПОСТАВКА НА БЪЛГАРСКИ И ПОЛСКИ ТЕРМИНИ ОТ ОБЛАСТТА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО	343
<i>Кристијана Симеонова</i> ЗА НЯКОИ СЛУЧАИ НА СИНОНИМИЈА В ТЕРМИНОЛОГИЧНИТЕ СИСТЕМИ НА СЪВРЕМЕННИЈА БЪЛГАРСКИ И РУСКИ ЕЗИК.	354
<i>Георги Митринов</i> НОВ ОПИТ ЗА КОДИФИКАЦИЈА НА РЕГИОНАЛНА КНИЖОВНА НОРМА НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК В ЈУЖНИТЕ РОДОПИ	363

Фразеология, ономастика и стереотипи

Мария Рендарова

ANTROPOCENTRICKÁ A KULTÚRNA PODMIENENOSŤ SOMATICKÝCH FRAZÉM	373
--	-----

Павла Хейнова

OSVOJOVÁNÍ FRAZEOLÓGIE U ČESKÉHO DÍTĚTE	381
---	-----

Божича Кнежевич

ФОРМА ГЕОГРАФСКИХ ОБЈЕКАТА У ТОПОНИМИЈСКОЈ СЛИЦИ РОМАНИЈЕ	387
--	-----

Бояна Годич

СТЕРЕОТИПНА ПЕРЦЕПЦИЈА ЧАСТИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ И КУЛТУРИ (НА ПРИМЕРИМА ЛЕКСЕМА ОБРАЗ, БРАДА И БРЈУ)	395
---	-----

Дарка Хербез

О НЕКИМ СРПСКИМ И БУГАРСКИМ ПОРЕДБЕНИМ ФРАЗЕМАМА СА ЕТНИЦИМА	404
---	-----

Михајло Марковиќ, Соња Новотни

ФРАЗЕОЛОШКИ ИЗРАЗИ И ЛЕКСИЧКИ СПЕЦИФИЧНОСТИ ВО ВРАТНИЧКИОТ ГОВОР	409
---	-----

История на езика и стереотипи

Елка Мирчева

ЕДИН ИСТОРИЧЕСКИ ИЗВОР КАТО КНИЖОВНОЕЗИКОВ ПАМЕТНИК (СЛОВОТО ЗА ПРЕП. ВЛАСИЈ АМОРИЈСКИ)	421
--	-----

Маријана Цибранска-Костова

ЕЗИКОВИ СТЕРЕОТИПИ В РЕКОНСТРУКЦИЈАТА НА СОФИЈСКИТЕ МЪЧЕНИЧЕСТВА ОТ XVI ВЕК: ГЕОРГИ НАЙ-НОВИ	429
---	-----

Надежда Йович

СТЕРЕОТИПИ У СРПСКИМ СРЕДЊОВЕКОВНИМ МЕДИЦИНСКИМ СПИСИМА	437
--	-----

Ваня Мичева

СТЕРЕОТИПНИ ПРЕДСТАВИ ЗА БОЛЕСТИТЕ В ПРОИЗВЕДЕНИЈАТА НА ПАТРИАРХ ЕВТИМИЈ	447
---	-----

Албена Стаменова

ОНФИМ, ДАНИЛА И ЗВЯРЪТ	456
------------------------------	-----

Диана Иванова

ЗА ЕДИН РАНЕН РЪКОПИС НА П. Р. СЛАВЕЈКОВ – ПРЕВОД НА ДРАМАТА „НЕВИНОСТ ИЛИ СВЕТОСЛАВ И МИЛЕВА“ ОТ Ѕ. СТЕРИЈА-ПОПОВИЧ (С ОГЛЕД НА ГРАФИКАТА И ПРАВОПИСА)	465
---	-----

Њетко Петков

ПОСТНИЧЕСКИТЕ ПОУЧЕНИЯ НА СВ. ВАСИЛИЈ ВЕЛИКИ В СЛАВЈАНСКАТА ТРАДИЦИЈА	477
--	-----

<i>Здравко Ловчанцев, Мария Янкова, Преслава Георгиева, Мария Ангелова</i> ПСАЛТИРЪТ НА ДИМИТЪР. ПАЛЕОГРАФСКИ И ЕЗИКОВИ НАБЛЮДЕНИЯ	485
<i>Симеон Стефанов</i> ЛЕКСИКАТА В RED I ZAKON ZADARSKIH DOMINIKANKI. ГЛОТОМЕТРИЧЕН АНАЛИЗ	493
<i>Алексей Белов</i> СЛАВЯНСКОЕ ПОЛНОГЛАСИЕ/НЕПОЛНОГЛАСИЕ КАК ФОНОЛОГИЧЕСКИЙ СТЕРЕОТИП ОТРАЖЕНИЯ ДВУМОРНОСТИ (АРЕАЛЬНЫЕ И ГЕНЕТИЧЕСКИЕ ДАННЫЕ)	506
<i>Соня Новотни, Михайло Марковик</i> РАЗВОЛОТ НА ТЕМНИТЕ ВОКАЛИ ВО ТРЕСКАВЕЧКИОТ ЕУХОЛОГИУМ, СЛОЕШТИЧКИОТ ПАТЕРИК И ВАТАШКИОТ МИНЕЈ	516
<i>Маргарита Младенова</i> ПРЕВРЪЩАНЕ НА ЕКЗИСТЕНЦИАЛНИТЕ УПОТРЕБИ НА ПЛАГОЛА ИМАМ В СТЕРЕОТИП В ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК	524
<i>Катарина Микулцова</i> ETYMOLOGIA NÁZVOSLOVIA ODRÔD VINIČA PESTOVANÝCH NA SLOVENSKU	533
<i>Кента Суган</i> ON CLITIC DOUBLING CONSTRUCTIONS IN THE BULGARIAN DIALECT OF PARKANY, MOLDOVA	543
<i>Христо Бояджиев</i> ГРАФИЧНИЯТ МОДЕЛ НА ПЕТЪР ДАНКО В КОНТЕКСТА НА СЛОВЕНСКОТО КНИЖОВНОЕЗИКОВО РАЗВИТИЕ ОТ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА XIX ВЕК	552
<i>Надка Николова</i> ЕЗИКОВИЯТ ПУРИЗЪМ СРЕД БАЛКАНСКИТЕ СЛАВЯНИ – СТЕРЕОТИП ИЛИ НОРМАЛИЗАЦИОНЕН АКТ	560
<i>Емилия Македонска</i> ВЪЗРОЖДЕНСКИЯТ ИДЕАЛ ЗА КНИЖОВЕН ЧЕЛЪКИ ЕЗИК (ОТ Й. ДОБРОВСКИ ДО КРАЯ НА XIX ВЕК	568
<i>Мая Радичева</i> В ТЪРСЕНЕ НА „ИЗЧЕЗНАЛИТЕ“ БЪЛГАРСКИ ПАДЕЖИ	572
<i>Ивана Клабникова</i> ŠTÚROVSKÉ POLEMIKY O SPISOVNEJ SLOVENČINE. OBRANCOVIA ŠTÚROVSKEJ SLOVENČINY	580
<i>Олеся Лазаренко</i> ОБРАЗ БОЛГАРСКОГО НАУКОВЦЯ-СЛАВИСТА У ЛИСТАХ ГЕОРГА ВИЛЧЕВА ДО ИГОРЯ КОСТЕЦЬКОГО (1967–1981)	588

Граматика и стереотипи

<i>Мариана Георгиева</i> ГРАМАТИКА НА АЗ-А.....	597
<i>Стилиян Стойчев</i> БЪЛГАРСКИЯТ РЕЛАТИВЕН ПРЕЗЕНС И НЕГОВИТЕ ЧЕШКИ ФУНКЦИОНАЛНИ ЕКВИВАЛЕНТИ.....	604
<i>Виктория Лазарева</i> СТЕРЕОТИПНОЕ ЗНАНИЕ В КОНТЕКСТЕ ТАВТОЛОГИЙ ВИДА <i>X СИ Е X</i>	614
<i>Ивана Матас Иванкович, Горанка Благуз Бартолец</i> STEREOTIPNA SLIKA PROSTORA IZRAŽENA GLAGOLSKO-PRIJEDLOŽNIM KONSTRUKCIJAMA <i>ÍCI U I ÍCI NA</i> U HRVATSKOME, SLOVENSKOME I RUSKOME – KORPUSNA PERSPEKTIVA.....	623
<i>Красимира Алексова</i> СУБЕКТИВНИТЕ ЕВИДЕНЦИАЛИ В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК.....	632
<i>Асука Мицуи</i> CLASSIFICATION AND AGREEMENT OF COMMON GENDER NOUNS IN RUSSIAN.....	642
<i>Петя Осенова</i> НЕПРОТОТИПНИТЕ ПОДЛОЗИ В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК.....	653
<i>Павлина Мартинова-Иванова</i> БЕЗЛИЧНИ ИЗРЕЧЕНИЯ С НЕИЗМЕНЯЕМИ ФОРМИ НА <i>-НО, -ТО</i> В УКРАИНСКИЯ ЕЗИК.....	659

Превод, чуждоезиково обучение и стереотипи

<i>Лилия Желева</i> КОГА Е ИЗДАДЕН ПЪРВИЯТ УЧЕБНИК ПО УКРАИНСКИ ЕЗИК ЗА БЪЛГАРИ?.....	669
<i>Райна Камберова</i> ЗА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРИ ПРЕВОДА НА ПОЕЗИЯ ОТ ЕДИН СЛАВЯНСКИ ЕЗИК НА ДРУГ.....	675
<i>Мирена Пацева</i> ИМА ЛИ СТЕРЕОТИП В ОВЛАДЯВАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА ПРОЗОДИЯ ОТ ЧУЖДЕНЦИ?.....	682
<i>Патрик Петраш</i> LEXIKÁLNO-GRAMATICKÉ CHYBY STROJOVÉHO PREKLADU Z ANGLIČTINY DO SLOVENČINY AKO FLEKTÍVNEHO TYPU JAZYKA (SO ZAMERANÍM NA TEXTY NÁVODOV NA POUŽITIE).....	692
<i>Катрин Костова</i> ИНТЕРФЕРЕНТНИ ГРЕШКИ ПРИ ПРЕВОДИ И КОНСТРУКЦИИ ОТ ЧЕШКИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК.....	701

STEREOTIPNA SLIKA PROSTORA IZRAŽENA GLAGOLSKO-PRIJEDLOŽNIM KONSTRUKCIJAMA *IĆI U* I *IĆI NA* U HRVATSKOME, SLOVENSKE I RUSKOME – KORPUSNA PERSPEKTIVA

Ivana Matas Ivanković, Goranka Blagus Bartolec

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

The paper analyzes verb-preposition constructions *ići u* and *ići na* in Croatian and their equivalents *iti v* and *iti na* in Slovene and *uðmu v* and *uðmu na* in Russian. Verbs *ići/iti/uðmu* often come with prepositions *in* and *on* and denote the direction or goal of movement (entering, approaching, ascending, reaching). We explore the stereotypical perception of spatial images of concrete and abstract meanings in these three languages. Based on examples from hrWaC, slWaC and ruTenTen corpora, we will explain both how the speakers' experience of space is formed in the language and whether that experience reflects stereotypical associations of abstract contents with concrete contents.

Key words: verb-preposition constructions, Croatian, Slovene, Russian

1. Uvod: koncept prostora i vremena izražen prijedlozima

Cilj je ovoga istraživanja¹ opisati stereotipne slike konkretnih i apstraktnih izvanjezičnih prostora koje se u jeziku ostvaruju s pomoću prijedloga *u* i *na* u trima slavenskim jezicima – hrvatskome, slovenskome i ruskome. Polazi se od tumačenja da je prostor jedno od temeljnih ljudskih (tjelesnih) iskustava vanjskoga svijeta te da je prostor temeljna domena na kojoj počiva označavanje apstraktnih koncepata. Prema kognitivnolingvističkome tumačenju jezik je prostorno uvjetovan sustav, što podrazumijeva da su neprostorni izrazi prostorno uvjetovani (Matovac 2013: 52). Lokalistički pristup u jeziku temelji se na Langackerovoj (Langacker 1982) prostornoj gramatici (*space grammar*) unutar koje, među ostalim jezičnim jedinicama (prefiksima, prilozima i česticama), važnu ulogu imaju prostorni prijedlozi. Ovdje se polazi od tumačenja prijedložnih značenja s aspekta prototipa, temeljnoga značenjskog obilježja koje se, ovisno o kontekstu, proširuje, tj. različito ostvaruje. Prototip ima važnu ulogu u utvrđivanju prijedložnih značenja: npr. prototip prijedloga *na* određuje se kao prostorni odnos „u kojem neki objekt X dodiruje površinu nekog objekta Y ili je blizu površini objekta Y, a pritom taj objekt Y podupire objekt X“ (Matovac 2013: 66). Modeliranje apstraktnih značenja na temelju konkretnih prostornih značenja temelji se i na dijakronijskome tumačenju (Piper 2001, Bortone 2010) da je u razvoju jezika prvo modelirano konkretno

¹ Rad je napisan u okviru projekta *Hrvatski mrežni rječnik – MREŽNIK* (IP-2016-06-2141), koji financira Hrvatska zaklada za znanost.

prostorno (dimenzionalno) značenje, a potom su ti jezični modeli poslužili za oblikovanje apstraktnih (nedimenzionalnih) značenja, što je utjecalo i na razvoj polisemije. Na tim teorijskim postavkama moguće je tumačiti i stereotipne modele u upotrebi prostornih prijedloga, u našem slučaju *u* i *na*, i u konkretnome i u apstraktnome značenju u više različitih jezika.

Rano usvajanje prostornih značenja može se smatrati jednim obilježjem koje utječe na stereotipni model označavanja prostornih odnosa u jeziku. Također, tumači se (Bortone 2010) da mnoga neprostorna značenja nemaju svoj izraz u jeziku, nego se iskazuju jezičnim jedinicama koje su u osnovi prostornoga značenja.

Uzimajući u obzir navedene teorijske postavke, u radu su analizirana značenja prijedloga *u/v/с* i *na/na/на* s glagolima *ići/iti/uđmu* slijeva i imenskim dopunama zdesna. Pretraga hrvatskoga korpusa hrWaC, slovenskoga korpusa slWaC i ruskoga korpusa ruTenTen (usp. Tablicu 1) pokazala je da su u hrvatskome, slovenskome i ruskome najfrekventniji prostorni prijedlozi *u* i *na*.

Tablica 1: Poredak prvih 10 prijedloga u korpusima hrWaC, slWaC i ruTenTen prema frekvenciji

hrWaC		slWaC		ruTenTen	
u	2,889,374	v	2,377,935	в	1,835,343
na	1,571,944	na	1,630,740	на	897,716
za	1,135,512	za	1,281,296	с	607,095
sa	819,073	z	1,279,758	по	427,019
od	706,546	po	457,672	для	392,929
o	432,580	pri	357,273	к	253,792
iz	369,774	iz	329,961	из	239,528
do	270,032	do	320,768	от	227,017
po	196,756	od	320,763	о	181,545
uz	134,790	o	269,721	за	177,656

Učestalost prijedloga *u* proizlazi iz interakcije jezične strukture s izvanjezičnim svijetom u kojem su manji objekti okruženi većim objektima (*ljudi u kućama, čokolada u omotu, nakit u kutiji*), tj. orijentir okružuje trajektor (usp. Matovac 2013: 76–77). Prostornim prijedlogom *u* izražava se predodžba *sadržavanja*, što „podrazumijeva da je položaj trajektora određen položajem orijentira te da orijentir utječe na ponašanje trajektora“ (Matovac 2013: 79). Zbog te predodžbe govornici upotrebljavaju prijedlog *u* pri označavanju sadržaja u kojima orijentir nije konkretan fizički objekt, nego je apstraktan sadržaj. Uzimanje konkretnoga prostora kao podloge na kojoj se u jeziku izražava i apstraktni sadržaj u

kognitivnoj se lingvistici svodi na nekoliko predodžbenih koncepata (shema), najčešće se spominju: GORE – DOLJE, ISPRED – IZA, BLIZU – DALEKO, SREDIŠTE – RUB, KONTAKT, SPREMNIK, UNUTAR – VAN, POVRŠINA, ISHODIŠTE – PUT – CILJ, UBRZANJE, OTPOR, OMEĐENI PROSTOR, OBJEKT, PROCES, SPAJANJE, RAZDVAJANJE, BROJIVO – ZBIRNO itd. (Matovac 2013: 81). Učestalost prijedloga *na* može se povezati i s tumačenjem da su ljudi uspravna bića te da većinu predmeta koji ih okružuju promatraju s povišenoga položaja. Prema navedenim predodžbenim shemama prijedlog *na* povezan je s konceptom površine i prema literaturi primarno se vezuje uz statične glagole (Matovac 2013: 107 + 176. bilješka), ali dalje Matovac dokazuje da se prijedlogom *na* izriče i dinamičnost, tj. da dolazi i uz dinamične glagole, a to potvrđuje i naše istraživanje. Prijedlog *u* povezan je s konceptom spremnika i uz sebe vezuje i statične i dinamične glagole². To tumačenje potvrđuju i podatci dobiveni pretragom korpusa (Tablica 2 i Tablica 3).

Tablica 2: Prvih 10 najfrekventnijih glagola koji u hrvatskome, ruskome i slovenskome dolaze uz prijedlog *u/v/e*

hrWaC: glagol + <i>u</i>		slWaC: glagol + <i>v</i>		ruTenTen: glagol + <i>ε</i>	
biti u	2,681,181	biti v	1,991,734	быть в	239,662
htjeti u	169,113	imeti v	129,476	находиться в	183,075
ići u	130,572	iti v	84,845	входить в	163,525
živjeti u	125,963	priti v	81,598	работать в	150,651
ući u	125,723	živeti v	75,526	включать в	136,161
sudjelovati u	107,752	potekati v	61,259	участвовать в	122,098
raditi u	101,225	spremeniti v	42,637	жить в	110,610
doći u	94,434	uživati v	41,099	находить в	110,604
uživati u	91,501	delovati v	36,668	располагать в	93,760
nalaziti u	86,917	vrniti v	36,514	заклучаться в	89,765

U hrvatskome jeziku tri su glagola kretanja (*ići*, *ući* i *doći*) među 10 najfrekventnijih glagola s prijedlogom *u*. U slovenskome su također tri glagola kretanja uz prijedlog *u* među 10 najfrekventnijih glagola (*iti*, *priti*, *vrniti*). I u

² Takve koncepte moguće je povezati s ontološkim metaforama koje uvode Lakoff i Johnson (Lakoff, Johnson 1980: 23–38), a koje se baziraju na percepciji ljudskih iskustava koja se mogu odrediti kao događaj, aktivnost, osjećaj, misli, entiteti, supstancije itd. U tom je kontekstu prijedloge *u* i *na* moguće povezati s ontološkim konceptima vidnoga polja (*imati u vidu*), događaja, aktivnosti ili stanja (*sudjelovati u utakmici*, *ići na utakmicu*, *ući u biznis*, *zadubljen u misli*, *biti s kim u dobrim odnosima*, *ući u formu*, *pasti u depresiju*).

hrvatskome i u slovenskome glagol *ići* uz oba prijedloga nalazi se među 10 najfrekventnijih. S prijedlogom *в* u ruskom je korpusu među najfrekventnijim glagolima potvrđen samo glagol *входить* kao glagol kretanja, a glagol *идти* uz prijedlog *в* nalazi se na 23. mjestu.

Tablica 3: Prvih 10 najfrekventnijih glagola koji u hrvatskome, slovenskome i ruskom dolaze uz prijedlog *na/na/на*

hrWaC: glagol + <i>na</i>	slWaC: glagol + <i>na</i>	ruTenTen: glagol + <i>на</i>
biti na 1,196,261	biti na 1,072,915	несмотря ³ на 166,457
ići na 125,334	vplivati na 136,029	быть на 158,694
raditi na 123,723	imeti na 81,433	смотреть на 152,598
utjecati na 104,542	priti na 77,237	работать на 146,085
htjeti na 90,512	temeljiti na 68,774	влиять на 140,403
doći na 83,659	iti na 67,460	основывать на 134,855
odnositi na 75,080	nanašati na 48,975	направленный ⁴ на 118,139
misлити na 69,475	čakati na 36,151	рассчитывать на 116,743
imati na 63,310	pozabiti na 35,816	находиться на 112,916
otići na 55,953	kazati na 35,158	располагать на 108,887

U hrvatskome korpusu potvrđeno je da su uz prijedlog *na* među prvih 10 najfrekventnijih glagola 3 glagola kretanja (*ići*, *doći*, *otići*). U slovenskome se uz prijedlog *na* vezuju samo 2 glagola kretanja (*priti*, *iti*). Ruski potvrđuje tumačenja da prijedlog *na* dolazi uz statične glagole jer prema korpusnim potvrđama među prvih 10 najfrekventnijih glagola s prijedlogom *на* nema glagola kretanja. U ruskom jeziku glagol *идти* uz prijedlog *на* potvrđen je na 14. mjestu.

Na temelju dobivenih podataka može se zaključiti da i uz prijedlog *u* i uz prijedlog *na* među najfrekventnijim glagolima pretežu glagoli koji ne označuju konkretno kretanje u prostoru, nego označuju kakvo djelovanje ili proces (npr. hrv. *sudjelovati*, slo. *uživati* ‘uživati’, rus. *участвовать* ‘sudjelovati’), iz čega proistječe da je prototipno prostorno značenje prijedloga *u* i *na* manje frekventno od nekih drugih prenesenih neprostornih značenja koja prevladavaju u suvremenoj upotrebi.

2. Gramatička obilježja prijedloga *u* i *na*: padežni potencijal

Konstrukcijama glagol *ići/iti/идти* + prijedlozi *u/v/в* i *na/na/на* najčešće se otvara mjesto imenskim dopunama u akuzativu. U analiziranim jezicima padežna obilježja uglavnom se podudaraju, što su potvrdili i podatci dobiveni pretragom korpusa. Kako

³ Od *не смотреть*.

⁴ Od *направить*.

tumače Belaj i Tanacković Faletar (Belaj, Tanacković Faletar 2014: 409), akuzativni referenti predstavljaju specifične varijante shematičnoga koncepta cilja.

Konstrukcijom *u/v/e* + A u prototipnim se značenjima izražava prostorni odnos kontaktne direktivnosti trajektora i orijentira tijekom kojega prvi zalazi u unutrašnjost drugoga koji također predstavlja cilj trajektorova kretanja:

- (1) hrv. *Petar ide svake nedjelje u crkvu.*
- (2) slo. *Učenci so prišli v šolo.*
- (3) rus. ... *снова поставьте в духовку и запекайте еще 4-5 мин.*

U primjerima (1) i (2) prijedlogom *u* otvara se mjesto statičnim orijentirima u čiju unutrašnjost trajektori dopijevaju samostalnim kretanjem, a u (3) pomakom koji je prouzročio agentivni trajektor. Orijehtiri čiji je odnos prema trajektorima kodiran konstrukcijom *u* + A predstavljaju ciljnu točku, tj. odredište njihova kretanja. Na takvim prototipnim strukturama s akuzativom razvili su se i koncepti koji uključuju neprostorni orijentir kao apstraktan cilj koji označuje kakav događaj, aktivnost, djelovanje i sl.:

- (4) hrv. *ići u šetnju*
- (5) slo. *iti v politiko*
- (6) rus. *идти в армию.*

Konstrukcijom *na/na/na* + A u prototipnim se značenjima izražava direktivnost u odnosu trajektora i orijentira koji je cilj trajektorova kretanja:

- (7) hrv. *Pas je pobjegao na ulicu.*
- (8) slo. *Janez vsak dan gre na trg.*
- (9) rus. *Актеры вышли на сцену.*

U navedenim su primjerima trajektor (*pas*, *Janez*, *актеры*) dinamični entiteti koji se kreću prema statičnim orijentirima (*ulicu*, *trg*, *сцену*) i na kraju toga kretanja dolaze u kontakt s njima, tj. njihovo kretanje zahvaća orijentir kao ciljnu točku. Do pomaka značenja s prijedlogom *na/na/na* dolazi u primjerima:

- (10) hrv. *ići na frizuru*
- (11) slo. *iti na sestanek*
- (12) rus. *идти на экзамен.*

3. Analiza podataka prema korpusnim potvrdama

Ići je glagol kretanja koji je u hrvatskim, slovenskim i ruskim rječnicima prototipno definiran kao glagol kretanja pješice, vlastitim nogama, dakle u prvome je planu samostalno pokretanje čovjeka. Na njega se nadograđuju i druga značenja, od kojih su neka konkretna i podrazumijevaju promjenu mjesta u fizičkome smislu, a neka su značenja apstraktna. Kod nekih je pojam kretanja jasnije izražen (npr. ‘polaziti, pohađati neku školu’), a kod nekih manje (npr. ‘odgovarati jedno drugomu

prema kakvim obilježjima'). Kao glagol kretanja *ići* podrazumijeva promjenu mjesta te se može odnositi na početak kretanja, cilj kretanja, prostor po kojemu se odvija kretanje. Taj podatak specificiran je u prijedložno-padežnome izrazu koji uz glagol *ići* otvara mjesto imenskim dopunama različita kolokacijskoga potencijala. S obzirom na učestalost prijedloga *u/v/в* i *na/na/на* pretragom hrvatskoga, slovenskoga i ruskoga korpusa uspoređeni su najčešći kolokati koji u trima jezicima dolaze uz glagolsko-prijedložne konstrukcije *ići u/na*, *iti v/na* i *идти в/на*. Pretraga je rađena primjenom alata SketchEngine s pomoću regularnih izraza:

hrWaC: [lemma="ići"] [lemma="u"] / [lemma="ići"] [lemma="na"]
 slTenTen: [lemma="iti"] [lemma="v"] / [lemma="iti"] [lemma="na"]
 ruTenTen: [lemma="идти"] [lemma="в"] / [lemma="идти"] [lemma="на"].

Pretraga je ograničena na prvih 50 najčešćih kolokata (prvi zdesna) u hrvatskome, slovenskome i ruskome te su u konačnici uspoređeni kolokati u svim jezicima. Prema dobivenim potvrdama na 50 najčešćih kolokata uz glagolsko-prijedložne konstrukcije *ići u/na*, *iti v/na* i *идти в/на* hrvatski, slovenski i ruski podudaraju se u sljedećim kolokatima⁵:

- (u) školu / (v) šolo / (в) школу
- (u) crkvu / (v) cerkev / (в) церковь
- (u) smjeru / (v) smeri / (в) направлении
- (u) kino / (v) kino / (в) кино
- (na) posao / (na) delo / (на) работу
- (na) izbore / (na) volitve / (на) выборы.

Iako se prijedlog razlikuje u ruskome, kolokati su isti i u primjerima:

- (u) korist / (v) račun / (на) пользу
- (na) račun / (na) račun / (в) зачет.

Podudarnost na razini kolokata upućuje na stereotipni model izražavanja konkretnih i apstraktnih prostornih koncepata i na izraznoj (gramatičkoj) razini i na sadržajnoj razini. Time se s kognitivnoga aspekta potvrđuje da je prototipni prostorni koncept cilja i spremnika temeljno strukturno ishodište za oblikovanje širih neprostornih apstraktnih sadržaja koji nemaju svoj izraz, nego se ostvaruju s pomoću prostorne dimenzije.

Prvih pet najfrekventnijih kolokata⁶ u hrvatskome, slovenskome i ruskome korpusu pokazuju da među jezicima postoje sličnosti iako nema potpune podudarnosti:

⁵ Kolokati su u svakome korpusu unutar prvih 50, ali se ne podudaraju po mjestu u pojedinoj korpusu.

⁶ Pritom treba uzeti u obzir da poredak pet najfrekventnijih kolokata možda nije objektivan pokazatelj frekventnosti kolokata u pojedinim jezicima uz konstrukcije *ići u/na*, *iti v/na* i *идти в/на*, nego su ti rezultati uvjetovani vrstom izvora koje korpus za svaki jezik nudi.

• **Najfrekventniji imenski kolokati s *ići* u hrvatskome:**

u prilog: *A upravo o tome ovisi hoće li ta promjena ići u prilog zaposlenih...*

u školu: *Na putu sam sreo skupinu dječaka koja je išla u školu čak u Štrigovu.*

u crkvu: *Znam ljude koji ne idu u crkvu, ali poštuju ljude koji idu...*

u korist: *Uvođenje jedinstvene stope poreza na dohodak od 20 posto mjera je koja bi išla u korist bogatih.*

u smjeru: *Strelice idu u smjeru kazaljke na satu i oblikuju trokut unutar kojeg se nalazi broj.*

• **Najfrekventniji imenski kolokati s *ići* na u hrvatskome:**

na živce: *Već neko vrijeme mi totalno ide na živce kako novac upravlja svijetom.*

na ruku: *No, vrijeme mi baš ne ide na ruku.*

na posao: *Tijelo utopljenika primijetila je građanka koja je išla na posao.*

na more: *Kad sam tog ljeta išao na more, držao sam se blizu obale.*

na misu: *Nisam dugo išla na misu, zaboravila sam.*

• **Najfrekventniji imenski kolokati s *iti* v u slovenskome:**

v smeri 'u smjeru': *Sem za to, da se delajo študije in se gre v smeri uvedbe UTD.*

v šolo 'u školu': *Vsi so bili depriviligirani, niso šli v šole, kamor so se hoteli vpisati.*

v trgovino 'u trgovinu': *Če drugega ne, da lahko grem v trgovino po toaletni papir, kruh in mleko.*

v službo 'u službu, na posao': *S to mislijo pojdite v službo...*

v stečaj 'u stečaj': *Konus holding je šel v stečaj že leta 1991.*

• **Najfrekventniji kolokati s *iti* na u slovenskome:**

na živce 'na živce': *Meni gre na živce površnost pri delu, kreativna impotenca...*

na sprehod 'u šetnju': *Skupaj bomo šli na sprehod, imeli piknik, se igrali...*

na volitve 'na izbore': *Kot ga ni za to ali iti na volitve ali ne.*

na pot 'na put': *V zadnjem trenutku smo se odločili, da gremo na pot raje ob polnoči in pol.*

na roko 'na ruku': *Vreme nam je šlo na roke in je bilo cel dan zelo lepo sončno brez vetra.*

• **Najfrekventniji imenski kolokati s *идти* в u ruskome:**

в ногу 'ukorak': *Тенденции рынка меняются, и мы стараемся идти в ногу со вкусами потребителей.*

в суд 'na sud': *... реальность в демократической стране такова – надо идти в суд и доказывать свою правоту.*

в школу 'u školu': *Первый раз дети в Америке идут в школу в пять лет...*

в магазин 'u trgovinu': *Я иду в магазин исключительно за конкретными покупками.*

в сторону 'prema': *Бог каждому дает шанс, идти в сторону добра или зла...*

• **Najfrekventniji imenski kolokati s *идти на* u ruskome:**

на поводу (frazem *идти на поводу*) 'biti podložan komu': *К сожалению, врачи нередко идут на поводу у спортсменов.*

на работу 'na posao': *Вам утром не хочется идти на работу?*

на компромисс 'na kompromis': *Оно идет на компромисс ради свободы.*

на выборы 'na izbore': *Стоит ли идти на выборы, если наши голоса подтасовывают всё чаще и всё циничнее?*

на пользу 'na korist': *И довольно часто такой поворот событий даже идет на пользу обоим партнерам.*

4. Zaključak: kategorizacija konstrukcija s *ići na* i *ići u*

Usporedba upotrebe prijedloga pokazala je veliku sličnost među trima slavenskim jezicima. U svima je najučestaliji prijedlog *u/v/в*, a na drugome je mjestu *na/na/на*. U radu su obrađene konstrukcije glagola *ići/iti/идти* s tim prijedlozima.

Općenito, značenje konstrukcija *ići u/na* (hrv.), *iti v/na* (slo.) i *идти в/на* (rus.) ovisi o značenjskome potencijalu imenskoga kolokata zdesna, tj. predodžbi konkretnoga ili apstraktnoga sadržaja koji određena imenica označava.

Velik broj konstrukcija s *ići u* i *ići na* ima prototipno konkretno značenje kretanja prema cilju (*ići u školu / iti v šolo / идти в школу; іći u trgovinu / iti v trgovinu / идти в магазин*), ali, ovisno o kontekstu u kojem se upotrebljavaju, takve konstrukcije imaju i preneseno metonimijsko značenje obavljanja kakve aktivnosti (*školovati se, kupovati, biti vjernik*). Prema potvrđama iz korpusa u upotrebi većinom prevladava preneseno značenje obavljanja kakve aktivnosti, dok je konkretno značenje kretanja manje zastupljeno, ali je svakako moguće u neposrednim komunikacijskim situacijama kad nekoga sretnemo i pitamo ga: *Kuda / kamo ideš?*, odgovor će biti: *U školu. / U trgovinu.* itd.

Zaključno, na temelju dobivenih rezultata iz svih triju korpusa značenjski potencijal konstrukcija s *ići u / іći na* + imenska dopuna u hrvatskome, slovenskome i ruskome može se svести na sljedeće:

1. izražavaju prototipno značenje kretanja prema kakvu cilju: hrv. *ići u grad*; slo. *iti v Ljubljani*; rus. *идти в город*;

2. izražavaju preneseno značenje spremnika ili kakva događaja (aktivnosti): hrv. *ići u mirovinu, іći u minus, іći u stečaj, іći na kavu, іći na operaciju, іći na posao, іći na koncert, іći na utakmicu, іći na pregled, іći na spavanje*; slo. *iti v glavo, iti v akcijo, iti v stečaj, iti v penzijo, iti v vrtec, iti v posteljo, iti na koncert, iti na tekmo*; rus. *идти в гости, идти в церковь, идти в политику, идти на работу, идти на переговоры, идти на сделку*;

3. tvore perifrazne glagole koji se mogu zamijeniti jednorječnim glagolom: hrv. *ići na trening/trenirati, ići u prodaju/prodavati se, ići na ručak/ručati, ići u korist komu/koristiti komu, ići u šetnju/šetati*; slo. *iti v prodajo/prodajati se 'ići u prodaju, prodavati se', iti na obisk/obiskovati 'ići u posjet, posjećivati'*; rus. *идти в атаку/атаковать 'ići u napad, napasti', идти в сравнение/сравни-ть 'uspoređivati, biti uspoređivo'*; perifrazni oblici konstrukcija s *ići u/na* imaju metonimijsko značenje djelovanja ili aktivnosti;

4. imaju frazemsko značenje: hrv. *ići na ruku komu, čemu 'odgovarati komu', ići na jetra komu 'nervirati, živcirati koga'*; slo. *iti v nos 'opterečuje koga tko/što', iti v uho 'ući u uho, čuti, zapamtiti'*; rus. *идти в разрез с кем/чем 'ići u raskorak s kim/čim, biti oprečan', идти в дело 'biti u upotrebi, pustiti u rad'*;

5. imaju leksikaliziranu poprijedloženu dopunu koja zahtijeva iza sebe imensku riječ u genitivu (G) ili dativu (D): hrv. *ići u smjeru /+ G/, ići u prilog /+ D/*; slo. *iti v smeri /+ G/*; rus. *идти в сторону /+ G/*.

S obzirom na ustaljenost imenskih dopuna koje u hrvatskome, slovenskome i ruskome dolaze zdesna uz glagolsko-prijedložne konstrukcije *ići u/na, iti v/na, идти в/на* one projiciraju i stereotipnu sliku društva u kojemu govornici tih jezika žive i djeluju. Mentalna percepcija prostora kao spremnika kojim se, osim konkretnih značenja, predočuju i apstraktna značenja kojima se izražava kakvo djelovanje nadilazi strukturu jednoga jezika i može se smatrati univerzalijom utkanom u strukturu brojnih jezika. Našim su istraživanjem obuhvaćene stereotipne slike prostora samo u trima slavenskim jezicima, ali bi analizu svakako trebalo proširiti i na druge slavenske i neslavenske jezike. Vjerujemo da bi rezultati, osim jezičnih, potvrdili i zanimljive izvanjezične stereotipe koji prelaze granice samo jedne društvene zajednice.

Literatura

- Belaj, Tanacković Faletar 2014:** Belaj, B., G. Tanacković Faletar. *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika: Imenska skupina i sintaksa padeža*. Zagreb: Disput, 2014.
- Bortone 2010:** Bortone, P. *Greek Prepositions: From Antiquity to the Present*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- Lakoff, Johnson 1980:** Lakoff, G., M. Johnson. *Metaphors we live by*, Chicago: University Of Chicago Press, 1980.
- Langacker 1982:** Langacker, R. Space grammar, analysability, and the English passive. – *Language* № 58, 1982, 22–80.
- Matovac 2013:** Matovac, D. *Semantika hrvatskih prijedloga* (doktorski rad). Osijek: Filozofski fakultet, 2013.
- Piper 2001:** Piper, P. *Jezik i prostor*, 2. izd. Beograd: Biblioteka XX vek, 2001.